Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 19ης Ιουνίου 2025 *

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Σύμβαση ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με ξένο νόμισμα, η οποία περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες – Αποτελέσματα της διαπίστωσης του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας – Ακυρότητα της σύμβασης – Επιστροφή από τον καταναλωτή του ποσού του δανείου το οποίο έλαβε βάσει άκυρης σύμβασης, ανεξάρτητα από τις πραγματοποιηθείσες καταβολές – Αποτρεπτικό αποτέλεσμα της απαγόρευσης των καταχρηστικών ρητρών – Αποδοχή από τον καταναλωτή της αγωγής περί επιστροφής – Υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να κηρύξει την καταψηφιστική απόφαση προσωρινώς εκτελεστή»

Στην υπόθεση C-396/24 [Lubreczlik] [i],

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Okręgowy w Krakowie (πρωτοδικείο Κρακοβίας, Πολωνία) με απόφαση της 22ας Απριλίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Ιουνίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

mBank S.A.

κατά

BL,

CY

και

PU,

QS

κατά

mBank S.A.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

συγκείμενο από τους N. Jääskinen, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev και R. Frendo (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: R. Norkus

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι PU και QS, εκπροσωπούμενοι από τον P. Dagiel, radca prawny

– η mBank S.A., εκπροσωπούμενη από την A. Cudna-Wagner, radca prawny, και τον B. Miąskiewicz, adwokat,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον P. Kienapfel και την M. Owsiany-Hornung,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, η μεν πρώτη μεταξύ, αφενός, της mBank S.A. και, αφετέρου, των BL και CY, δε δεύτερη μεταξύ των PU και QS, αφενός, και της mBank, αφετέρου, σχετικά με αγωγές για την επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν σε εκτέλεση συμβάσεων δανείου οι οποίες κατέστησαν άκυρες λόγω της ύπαρξης καταχρηστικών ρητρών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

4 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

Το πολωνικό δίκαιο

Ο αστικός κώδικας

5 Το άρθρο 58, παράγραφος 1, του Ustawa – Kodeks cywilny (νόμου περί του αστικού κώδικα), της 23ης Απριλίου 1964 (Dz. U. του 1964, αριθ.° 16, θέση 93), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: αστικός κώδικας), ορίζει ότι δικαιοπραξία η οποία είναι αντίθετη προς τον νόμο ή αποβλέπει στην καταστρατήγηση του νόμου είναι άκυρη, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από άλλη σχετική διάταξη, ιδίως αν προβλέπεται ότι οι άκυροι όροι της δικαιοπραξίας αντικαθίστανται από τις σχετικές διατάξεις του νόμου.

6 Σύμφωνα με το άρθρο 385^1, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του αστικού κώδικα, οι ρήτρες σύμβασης που συνάπτεται με καταναλωτή οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή εάν διαμορφώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη και πλήττει σοβαρά τα συμφέροντά του.

7 Το άρθρο 405 του αστικού κώδικα ορίζει τα εξής:

«Όποιος αποκόμισε περιουσιακό όφελος χωρίς νόμιμη αιτία με ζημία άλλου υποχρεούται να αποδώσει την ωφέλεια σε είδος και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, να επιστρέψει την αξία της.»

8 Το άρθρο 410 του αστικού κώδικα προβλέπει τα εξής:

«1. Οι διατάξεις των προηγουμένων άρθρων έχουν ιδίως εφαρμογή σε περίπτωση αχρεώστητης παροχής.

2. Η παροχή είναι αχρεώστητη εάν αυτός που την εκπλήρωσε δεν υπείχε γενικώς υποχρέωση ή δεν υπείχε υποχρέωση έναντι του προσώπου προς το οποίο κατέβαλε, ή εάν εξέλιπε η αιτία της παροχής ή δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος σκοπός της, ή εάν η δικαιοπραξία από την οποία πηγάζει η υποχρέωση παροχής ήταν άκυρη και δεν κατέστη έγκυρη μετά την εκπλήρωση της παροχής.»

9 Το άρθρο 498 του αστικού κώδικα ορίζει τα εξής:

«1. Όταν δύο πρόσωπα έχουν ταυτόχρονα την ιδιότητα του οφειλέτη και του δανειστή έναντι αλλήλων, έκαστο εξ αυτών μπορεί να συμψηφίσει την απαίτησή του με την απαίτηση του ετέρου, αν αμφότερες οι απαιτήσεις έχουν ως αντικείμενο χρηματικά ποσά ή ομοειδή πράγματα ορισμένα μόνον κατά γένος, είναι ληξιπρόθεσμες και μπορούν να προβληθούν ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δημόσιας αρχής.

2. Διά του συμψηφισμού, οι δύο απαιτήσεις αποσβένονται αμοιβαίως μέχρι του ποσού της μικρότερης απαίτησης.»

10 Το άρθρο 499 του αστικού κώδικα έχει ως εξής:

«Ο συμψηφισμός επέρχεται αν ο ένας τον επικαλεστεί με δήλωση προς τον άλλον. Η πρόταση συμψηφισμού έχει αναδρομικό αποτέλεσμα από τον χρόνο κατά τον οποίο ο συμψηφισμός κατέστη δυνατός.»

Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας

11 Το άρθρο 98 του Ustawa Kodeks postępowania cywilnego (νόμου περί του κώδικα πολιτικής δικονομίας) της 17ης Νοεμβρίου 1964 (Dz. U. 2023, θέση 1550), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: κώδικας πολιτικής δικονομίας), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Ο ηττηθείς διάδικος υποχρεούται να καταβάλει στον αντίδικο, κατόπιν αιτήματός του, τα έξοδα που ήταν αναγκαία για να ασκήσει λυσιτελώς τα δικαιώματά του ή για να αμυνθεί λυσιτελώς (δικαστικά έξοδα).»

12 Το άρθρο 102 του κώδικα πολιτικής δικονομίας έχει ως εξής:

«Σε ιδιαιτέρως δικαιολογημένες περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να καταδικάσει τον ηττηθέντα διάδικο σε μέρος μόνον των δικαστικών εξόδων ή να μην τον καταδικάσει καθόλου στα δικαστικά έξοδα.»

13 Το άρθρο 203^1 του κώδικα πολιτικής δικονομίας ορίζει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Ο εναγόμενος μπορεί να προτείνει συμψηφισμό το αργότερο κατά την έναρξη της δίκης επί της ουσίας ή εντός δύο εβδομάδων από την ημερομηνία κατά την οποία η οφειλή του κατέστη απαιτητή.

3. Συμψηφισμός μπορεί να προταθεί μόνο με δικόγραφο. Οι κανόνες που διέπουν την αγωγή εφαρμόζονται mutatis mutandis στο δικόγραφο αυτό, με εξαίρεση τους κανόνες περί δικαστικών εξόδων.»

14 Το άρθρο 320 του κώδικα πολιτικής δικονομίας προβλέπει τα εξής:

«Σε ιδιαιτέρως δικαιολογημένες περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την τμηματική εκτέλεση, σε περισσότερες δόσεις, της παροχής στην οποία υποχρεώθηκε ο εναγόμενος και, σε περίπτωση παραδόσεως ακινήτου ή αποδόσεως μισθίου, να ορίσει κατάλληλη ημερομηνία για την εκτέλεση της παροχής αυτής.»

15 Το άρθρο 333 του κώδικα πολιτικής δικονομίας ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το δικαστήριο κηρύσσει αυτεπαγγέλτως την απόφαση προσωρινώς εκτελεστή εάν:

[…]

2) επιδικάζει απαίτηση την οποία έχει αναγνωρίσει ο εναγόμενος·

[…]».

16 Κατά το άρθρο 334, παράγραφοι 1 και 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας:

«1. Το δικαστήριο μπορεί να εξαρτήσει την προσωρινή εκτελεστότητα μιας απόφασης από την σύσταση κατάλληλης εγγύησης από τον ενάγοντα.

2. Η εγγύηση μπορεί επίσης να συνίσταται στη μη παράδοση στον ενάγοντα αντικειμένων που κατασχέθηκαν εις χείρας του εναγομένου ή χρηματικών ποσών μετά την κατάσχεσή τους ή στη μη πώληση κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων.»

17 Το άρθρο 335, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα ορίζει τα εξής:

«Το δικαστήριο δεν κηρύσσει εκτελεστή την απόφασή του, έστω και σε συνδυασμό με τη σύσταση εγγύησης, αν η εκτέλεση της αποφάσεως είναι δυνατόν να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ζημία στον εναγόμενο. […]»

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

18 Οι δύο υποθέσεις των κύριων δικών, τις οποίες συνεκδίκασε το αιτούν δικαστήριο, Sąd Okręgowy w Krakowie (πρωτοδικείο Κρακοβίας, Πολωνία), ανέκυψαν από δύο συμβάσεις ενυπόθηκου δανείου συναφθείσες από καταναλωτές, η μεν πρώτη από τους BL και CY, η δε δεύτερη από τους PU και QS.

19 Όσον αφορά την πρώτη υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η BRE Bank S.A, την οποία διαδέχθηκε η mBank, είχε συνάψει, εντός του 2007, με τους BL και CY σύμβαση ενυπόθηκου δανείου με ρήτρα αναπροσαρμογής βάσει της ισοτιμίας του ελβετικού φράγκου, για ποσό 493 770,02 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 115 500 ευρώ). Οι BL και CY απέδωσαν συνολικό ποσό 1 052 843,95 PLN (περίπου 247 054 ευρώ), εξοφλώντας πρόωρα το δάνειο εντός του 2016. Τον Νοέμβριο του 2020 άσκησαν ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου αγωγή κατά της mBank με αίτημα την καταβολή ποσού 571 740,41 PLN (περίπου 133 700 ευρώ), πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας από την ημερομηνία καταθέσεως της αγωγής μέχρι την ημερομηνία καταβολής, προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, τον παράνομο χαρακτήρα των ρητρών οι οποίες αφορούν τις ουσιώδεις παροχές που απαριθμούνται στη σύμβαση.

20 Το αιτούν δικαστήριο, με απόφαση της 16ης Μαΐου 2022, υποχρέωσε την mBank να καταβάλει στους BL και CY το ζητηθέν ποσό, πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας.

21 Στη συνέχεια, η mBank άσκησε αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου επιδιώκοντας, όπως ισχυρίστηκε, να επιλύσει τα επίδικα ζητήματα τα οποία εγέρθηκαν στο πλαίσιο της αιτιάσεως που αφορούσε την ακυρότητα της σύμβασης και τα οποία δεν κατέστη δυνατόν να επιλυθούν στο πλαίσιο της διαδικασίας που κίνησαν οι BL και CY. Ζήτησε να υποχρεωθούν οι BL και CY να της καταβάλουν το ποσό των 493 770,02 PLN (περίπου 115 500 ευρώ), πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας.

22 Στη δεύτερη υπόθεση, οι PU και QS άσκησαν, τον Δεκέμβριο του 2023, αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της mBank, με αίτημα να διαπιστωθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας ορισμένων ρητρών της σύμβασης ενυπόθηκου δανείου με ρήτρα αναπροσαρμογής βάσει της ισοτιμίας του ελβετικού φράγκου καθώς και η ακυρότητα της σύμβασης αυτής και να επιστραφούν, κατά συνέπεια, τα ποσά που αυτοί είχαν καταβάλει βάσει της εν λόγω σύμβασης,

ήτοι 362 801,12 PLN (περίπου 84 880 ευρώ) και 65,91 ελβετικά φράγκα (CHF) (περίπου 70 ευρώ), νομιμοτόκως. Η mBank ζήτησε την απόρριψη της αγωγής για τον λόγο ότι η σύμβαση είναι έγκυρη και άσκησε ανταγωγή ζητώντας να υποχρεωθούν οι ενάγοντες της κύριας δίκης να της καταβάλουν το ποσό των 360 000,03 PLN (περίπου 84 270 ευρώ), ήτοι το ποσό του χορηγηθέντος δανείου, πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας.

23 Οι PU και QS ζήτησαν την απόρριψη της ανταγωγής, προβάλλοντας ένσταση στηριζόμενη στην υποβολή δηλώσεως συμψηφισμού προς την mBank, ένσταση την οποία ανακάλεσε εν τέλει ο πληρεξούσιός τους.

24 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατά πρώτον, ως προς τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει να γίνεται η επιστροφή των παροχών των συμβαλλομένων σε περίπτωση ακυρότητας δανειακής σύμβασης λόγω της ύπαρξης καταχρηστικών ρητρών.

25 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, αφενός, κατά το πολωνικό δίκαιο, όταν μια σύμβαση πίστωσης κηρύσσεται άκυρη, οι καταβολές που πραγματοποιούνται προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής, είτε από τους δανειολήπτες είτε από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, συνιστούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κατά την έννοια του άρθρου 410, παράγραφος 2, του αστικού κώδικα, τα οποία πρέπει να επιστραφούν δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 410, παράγραφος 1, και του άρθρου 405 του αστικού κώδικα.

26 Αφετέρου, κατά το αιτούν δικαστήριο, από τη νομολογία του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία), η οποία στηρίζεται από το 2021 στη λεγόμενη θεωρία «των δύο αξιώσεων», προκύπτει ότι ο καταναλωτής και ο πιστωτικός φορέας έχουν, έκαστος, αυτοτελές δικαίωμα, ανεξάρτητο από το δικαίωμα του αντισυμβαλλομένου, να τύχουν επιστροφής των χρηματικών παροχών που πραγματοποιήθηκαν προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής. Επομένως, έκαστος συμβαλλόμενος μπορεί να ζητήσει την πλήρη επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε, ανεξαρτήτως του αν υφίσταται υπόλοιπο οφειλής του έναντι του αντισυμβαλλομένου και ανεξαρτήτως του ύψους της δικής του οφειλής.

27 Η προσέγγιση αυτή συνεπάγεται την υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει το σύνολο του ποσού της πιστώσεως, ανεξαρτήτως των ποσών που έχουν ήδη αποπληρωθεί, ακόμη και όταν έχει εξοφλήσει το σύνολο του ονομαστικού ποσού της πιστώσεως ή έχει μάλιστα καταβάλει ποσά που υπερβαίνουν το ποσό αυτό. Επομένως, η εφαρμογή της λεγόμενης θεωρίας «των δύο αξιώσεων» καταλήγει, στην πράξη, σε μια κατάσταση στην οποία ο καταναλωτής που επιθυμεί να επικαλεστεί την προστασία την οποία εγγυάται η οδηγία 93/13 πρέπει να αναμένει ότι ο επαγγελματίας θα του ζητήσει την επιστροφή του συνόλου των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση της άκυρης σύμβασης. Επιπλέον, αν ο καταναλωτής δεν συμμορφωθεί εκουσίως, ο επαγγελματίας μπορεί να ασκήσει αγωγή με αίτημα να υποχρεωθεί ο καταναλωτής να καταβάλει εντόκως τα ποσά αυτά και να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, τα οποία είναι σημαντικά και αποτελούν ουσιώδη επιβάρυνση για τον μέσο καταναλωτή.

28 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι το ζήτημα της αμοιβαίας επιστροφής των παροχών στις οποίες έχουν προβεί οι συμβαλλόμενοι μιας σύμβασης πιστώσεως που κηρύχθηκε άκυρη μπορεί να επιλυθεί με την υποβολή δηλώσεως περί πραγματικού συμψηφισμού σύμφωνα με το άρθρο 499 του αστικού κώδικα, όπερ καθιστά δυνατή την απόσβεση των εκατέρωθεν απαιτήσεων μέχρι του ποσού της χαμηλότερης απαίτησης και συνεπάγεται, κατά περίπτωση, την απόσβεση της ενοχής. Εντούτοις, η υποβολή τέτοιας δηλώσεως ή η προβολή ενστάσεως

συμψηφισμού κατά τη διάρκεια ένδικης διαδικασίας εξαρτάται από περίπλοκες δικονομικές προϋποθέσεις, οι οποίες, κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι δυνατόν να περιαγάγουν τον καταναλωτή σε δυσμενή θέση.

29 Αν ο καταναλωτής δεν κατορθώσει να επικαλεστεί τον συμψηφισμό με το υπόμνημά του αντικρούσεως, θα χρειαστούν στην πράξη πολλαπλάσιες διαδικασίες και επιπλέον έξοδα προκειμένου ο καταναλωτής αυτός τύχει επιστροφής των ποσών που κατέβαλε στην τράπεζα.

30 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εθνική νομολογία που στηρίζεται στη λεγόμενη θεωρία «των δύο αξιώσεων» αντιβαίνει στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, στο μέτρο που η διάταξη αυτή δεν επιτρέπει να υποχρεωθεί ο καταναλωτής να προβεί σε επιστροφή χωρίς να ληφθούν υπόψη, για τον καθορισμό της έκτασης της υποχρέωσής του επιστροφής, τα ποσά που κατέβαλε προς εκτέλεση της σύμβασης που κηρύχθηκε άκυρη και, ιδίως, το ότι ενδεχομένως εξόφλησε το ποσό του δανείου. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η κατάσταση αυτή περιάγει τον καταναλωτή σε δυσμενή θέση, κατά μείζονα λόγο διότι η ακυρότητα της δανειακής σύμβασης μπορεί να έχει ως συνέπεια να καταστεί αμέσως απαιτητό το οφειλόμενο υπόλοιπο του δανείου, το οποίο ενδεχομένως υπερβαίνει τις οικονομικές δυνατότητες του καταναλωτή. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο επαγγελματίας δεν αποτρέπεται από την προσθήκη καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις του.

31 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 333, παράγραφος 1, σημείο 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας επιβάλλει στα δικαστήρια την υποχρέωση να κηρύσσουν τις αποφάσεις τους προσωρινώς εκτελεστές όταν δέχονται αξίωση την οποία έχει αναγνωρίσει ο εναγόμενος.

32 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι η αξίωση του επαγγελματία, σε περίπτωση ακυρότητας της σύμβασης, είναι κατά κανόνα βάσιμη και ο καταναλωτής έχει πλήρη επίγνωση αυτού, ο τελευταίος τείνει να την αναγνωρίζει λόγω των δικονομικών πλεονεκτημάτων που αντλεί εντεύθεν, ήτοι του γεγονότος ότι η υπόθεση μπορεί να αντιμετωπισθεί ως «ιδιαιτέρως δικαιολογημένη περίπτωση» κατά την έννοια του άρθρου 102 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπερ παρέχει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να καταδικάσει τον καταναλωτή στην καταβολή μέρους μόνον των δικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο νικήσας επαγγελματίας ή ακόμη και να μην τον καταδικάσει στα εν λόγω έξοδα. Εντούτοις, η αναγνώριση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει ολόκληρο το ποσό του δανείου που έλαβε και τη δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να εκτελέσει αμέσως την απόφαση με την οποία διατάσσεται η επιστροφή. Η κατάσταση αυτή δεν θα μπορούσε κατ' ανάγκη να αποφευχθεί με την εφαρμογή διαφόρων διατάξεων του κώδικα πολιτικής δικονομίας σχετικά με τη δυνατότητα να διαταχθεί η πληρωμή σε δόσεις ή να εξαρτηθεί η προσωρινή εκτελεστότητα της αποφάσεως από τη σύσταση εγγύησης, στο μέτρο που οι δυνατότητες αυτές επαφίενται στην εξουσία εκτιμήσεως του δικαστή.

33 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η κατάσταση αυτή περιάγει σε δυσμενή θέση τον καταναλωτή, ο οποίος βρίσκεται εκτεθειμένος σε πολύ υψηλό οικονομικό κίνδυνο, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου απώλειας του ελέγχου των περιουσιακών στοιχείων του τα οποία κατασχέθηκαν στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως, ακόμη δε και αν έχει ήδη εξοφλήσει το δάνειο εν όλω ή εν μέρει. Κατά συνέπεια, τούτο θα μπορούσε να αποτρέψει τον καταναλωτή από την επίκληση της καταχρηστικότητας των συμβατικών ρητρών και από την άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπει η οδηγία 93/13.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Okręgowy w Warszawie (πρωτοδικείο Κρακοβίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθεται το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] σε εθνική νομολογία κατά την οποία, εφόσον σε σύμβαση, ειδικότερα δε σε σύμβαση πίστωσης που συνάπτεται με καταναλωτή, περιέχεται ρήτρα χαρακτηρισθείσα ως καταχρηστική, με συνέπεια την ακυρότητα της σύμβασης, ειδικότερα την ακυρότητα σύμβασης πίστωσης, ο καταναλωτής υποχρεούται να επιστρέψει στον επαγγελματία το σύνολο του ονομαστικού ποσού της πίστωσης που έλαβε από εκείνον δυνάμει της άκυρης σύμβασης και ο επαγγελματίας δικαιούται να αξιώσει από τον καταναλωτή την επιστροφή του συνόλου του ονομαστικού ποσού της πίστωσης που εκείνος έλαβε δυνάμει της άκυρης σύμβασης, [σε αμφότερες τις περιπτώσεις] ανεξαρτήτως των ποσών που είχε αποπληρώσει ο καταναλωτής προς εκτέλεση της σύμβασης και του πραγματικού υπολοίπου της οφειλής του;

2) Αντιτίθεται το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] σε εθνική νομολογία κατά την οποία, όταν εθνικό δικαστήριο επιλαμβάνεται αγωγής με αίτημα την επιστροφή των ποσών που κατέβαλε επαγγελματίας σε καταναλωτή προς εκτέλεση άκυρης σύμβασης πίστωσης, οφείλει να επιδικάσει στον επαγγελματία το σύνολο του ποσού που αυτός κατέβαλε στον καταναλωτή προς εκτέλεση της άκυρης σύμβασης πίστωσης, ανεξαρτήτως του αν εξακολουθεί να υφίσταται υπόλοιπο οφειλής του καταναλωτή προς τον επαγγελματία και ανεξαρτήτως των ποσών που ο καταναλωτής είχε καταβάλει στον επαγγελματία προς εκτέλεση της άκυρης σύμβασης πίστωσης;

3) Αντιτίθεται το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία, εάν ο καταναλωτής αποδεχθεί την ασκηθείσα εναντίον του αγωγή του επαγγελματία, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να κηρύξει αυτεπαγγέλτως τη σχετική απόφαση προσωρινώς εκτελεστή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

35 Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομολογία κατά την οποία, όταν σύμβαση δανείου κηρύσσεται άκυρη λόγω του ότι περιέχει ρήτρα χαρακτηρισθείσα ως καταχρηστική, ο επαγγελματίας δικαιούται να απαιτήσει από τον καταναλωτή την επιστροφή του συνόλου του ονομαστικού ποσού του χορηγηθέντος δανείου, ανεξαρτήτως των ποσών που κατέβαλε ο καταναλωτής προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής και ανεξαρτήτως του υπολοίπου της οφειλής του.

36 Υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές.

37 Μολονότι η οδηγία 93/13 αποσκοπεί στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή, δεν προωθεί ενιαίες λύσεις όσον αφορά τις συνέπειες που πρέπει να συναχθούν από τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας [πρβλ. απόφαση της 16ης Μαρτίου 2023, M.B. κ.λπ. (Συνέπειες της ακύρωσης σύμβασης), C-6/22, EU:C:2023:216, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

38 Τούτου λεχθέντος, οι συνέπειες που πρέπει να συναχθούν από τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας η οποία περιέχεται σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή πρέπει να καθιστούν δυνατή την επίτευξη δύο σκοπών. Αφενός, ο δικαστής πρέπει να μεριμνά ώστε να μπορεί να αποκατασταθεί η ισότητα μεταξύ των συμβαλλομένων η οποία θα διακυβευόταν λόγω της εφαρμογής καταχρηστικής ρήτρας έναντι του καταναλωτή. Αφετέρου, πρέπει να διασφαλίζεται ότι ο επαγγελματίας θα αποτρέπεται από την προσθήκη τέτοιων ρητρών στις συμβάσεις που προτείνει στους καταναλωτές (απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, σκέψη 38).

39 Όταν η σύμβαση δεν μπορεί να εξακολουθήσει να ισχύει μετά την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών, η δε ακύρωση της εν λόγω σύμβασης θα είχε ιδιαιτέρως επιζήμιες συνέπειες για τον καταναλωτή και δεν υπάρχει στο εθνικό δίκαιο διάταξη ενδοτικού δικαίου, ο εθνικός δικαστής οφείλει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του εσωτερικού του δικαίου, προκειμένου να προστατεύσει τον καταναλωτή από τις ιδιαιτέρως επιζήμιες συνέπειες που θα μπορούσε να προκαλέσει εις βάρος του η ακύρωση της εν λόγω σύμβασης (απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, σκέψη 45).

40 Εν προκειμένω, η δικαστική αναγνώριση της ακυρότητας σύμβασης δανείου λόγω του ότι περιλαμβάνει καταχρηστική ρήτρα έχει ως συνέπεια, κατά το πολωνικό δίκαιο, ότι οι καταβολές που πραγματοποιήθηκαν προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής, είτε από τους δανειολήπτες είτε από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, συνιστούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κατά την έννοια του άρθρου 410, παράγραφος 2, του αστικού κώδικα, τα οποία πρέπει να επιστραφούν δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 410, παράγραφος 1, και του άρθρου 405 του αστικού κώδικα.

41 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τη νομολογία του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) η οποία μνημονεύεται στις σκέψεις 26 και 27 της παρούσας αποφάσεως και η οποία στηρίζεται στη λεγόμενη θεωρία «των δύο αξιώσεων» προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι κάθε συμβαλλόμενος σε τέτοια σύμβαση ο οποίος, συνεπεία της διαπιστώσεως της ακυρότητας της σύμβασης αυτής, πλουτίζει και συγχρόνως καθίσταται πτωχότερος αδικαιολόγητα μπορεί να ζητήσει την επιστροφή του συνόλου των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση της σύμβασης που κηρύχθηκε άκυρη, ανεξαρτήτως του ποσού των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν και του οφειλόμενου υπολοίπου του δανείου. Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, η νομολογία αυτή αντικατέστησε μια άλλη, εφαρμοζόμενη από την πλειονότητα των πολωνικών δικαστηρίων, η οποία, μετά τον καθορισμό των εκατέρωθεν καταβολών των συμβαλλομένων της ακυρωθείσας σύμβασης δανείου, επέτρεπε να γίνει δεκτή μία μόνον απαίτηση, υπέρ του συμβαλλομένου που προέβη στη σημαντικότερη καταβολή προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής.

42 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να πράττουν ό,τι είναι δυνατόν εντός των ορίων της αρμοδιότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του εσωτερικού δικαίου και εφαρμόζοντας τις αναγνωρισμένες από το δίκαιο αυτό μεθόδους ερμηνείας, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα της οδηγίας 93/13 και να καταλήγουν σε λύση

σύμφωνη με τον σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή [πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως), C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

43 Η ως άνω απαίτηση περί σύμφωνης ερμηνείας περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων να τροποποιούν, αν παρίσταται ανάγκη, την πάγια νομολογία τους σε περίπτωση που αυτή στηρίζεται σε ερμηνεία του εθνικού δικαίου η οποία δεν συνάδει με τους σκοπούς της εκάστοτε οδηγίας. Ως εκ τούτου, δεν θα ήταν ορθή η κρίση εθνικού δικαστηρίου ότι αδυνατεί να ερμηνεύσει εθνική διάταξη σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης απλώς και μόνο για τον λόγο ότι η συγκεκριμένη διάταξη έχει ερμηνευθεί παγίως κατά τρόπο μη συνάδοντα προς το ενωσιακό δίκαιο [απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως), C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

44 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομολογία κατά την οποία, όταν ρήτρα σύμβασης δανείου χαρακτηρισθείσα ως καταχρηστική καθιστά τη σύμβαση άκυρη, ο επαγγελματίας δικαιούται να απαιτήσει από τον καταναλωτή την επιστροφή του συνόλου του ονομαστικού ποσού του χορηγηθέντος δανείου, ανεξαρτήτως των ποσών που κατέβαλε ο καταναλωτής προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής και ανεξαρτήτως του υπολοίπου της οφειλής του.

Επί του τρίτου ερωτήματος

45 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, σε περίπτωση αποδοχής από τον καταναλωτή της αγωγής που άσκησε επαγγελματίας για την επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση σύμβασης δανείου η οποία κηρύχθηκε άκυρη διότι περιείχε καταχρηστική ρήτρα, το επιληφθέν δικαστήριο υποχρεούται να κηρύξει αυτεπαγγέλτως ως προσωρινώς εκτελεστή την απόφαση με την οποία κάνει δεκτή την αγωγή αυτή.

Επί του παραδεκτού

46 Με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, η mBank και η Πολωνική Κυβέρνηση διατυπώνουν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, λόγω του ότι είναι κατ’ αυτές υποθετικής φύσεως, δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία δήλωση αναγνώρισης εκ μέρους των δανειοληπτών στις δύο υποθέσεις της κύριας δίκης.

47 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής αποφάσεως να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο την αναγκαιότητα της έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο, τα οποία θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Συνεπώς, εφόσον το υποβαλλόμενο ερώτημα αφορά την ερμηνεία ή το κύρος κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο οφείλει κατ’ αρχήν να απαντήσει, εκτός αν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, αν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη αν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι

αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο εν λόγω ερώτημα (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Τράπεζα Πειραιώς, C-243/20, EU:C:2021:1045, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει, αφενός, ότι ο εναγόμενος μπορεί να αποδεχθεί την αγωγή του αντιδίκου σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης. Αφετέρου, ο καταναλωτής τείνει να αποδέχεται την αγωγή του επαγγελματία για την επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση σύμβασης δανείου η οποία κατέστη άκυρη λόγω της ύπαρξης καταχρηστικής ρήτρας, στο μέτρο που η αποδοχή αυτή θα έχει ως συνέπεια τη μείωση του ποσού των δικαστικών εξόδων στα οποία πρέπει να υποβληθεί ο εναγόμενος.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ζητούμενη ερμηνεία της οδηγίας 93/13 ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το πρόβλημα που τίθεται είναι υποθετικής φύσεως.

50 Επομένως, πρέπει να κριθεί ότι το τρίτο ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

51 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, αφενός, ότι η αποδοχή εκ μέρους του καταναλωτή της αγωγής του επαγγελματία για επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση σύμβασης δανείου η οποία κηρύχθηκε άκυρη λόγω του ότι περιλαμβάνει καταχρηστική ρήτρα καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση της οικείας υποθέσεως ως «ιδιαιτέρως δικαιολογημένης περιπτώσεως», κατά την έννοια του άρθρου 102 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, με αποτέλεσμα ότι ο καταναλωτής θα μπορούσε να καταδικαστεί σε μέρος μόνον των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο επαγγελματίας ή ακόμη και να μην καταδικαστεί στα έξοδα αυτά. Αφετέρου, σε περίπτωση αποδοχής της αγωγής, το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να κηρύξει την απόφασή του προσωρινώς εκτελεστή, όπερ αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 320 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, βάσει του οποίου ο δικαστής μπορεί, σε ιδιαιτέρως δικαιολογημένες περιπτώσεις, να διατάξει την τμηματική αποπληρωμή του ποσού το οποίο υποχρεώνει τον καταναλωτή να καταβάλει. Κατά το αιτούν δικαστήριο, μια τέτοια κατάσταση εκθέτει τον καταναλωτή σε πολύ υψηλό οικονομικό κίνδυνο και, κατά συνέπεια, μπορεί να τον αποτρέψει από την επίκληση του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών.

52 Η mBank και η Πολωνική Κυβέρνηση παρατηρούν ότι το εθνικό δικαστήριο μπορεί να μην κηρύξει την απόφαση προσωρινώς εκτελεστή αν ο καταναλωτής αποδεχθεί την αγωγή του επαγγελματία για επιστροφή, ζητώντας συγχρόνως την τμηματική καταβολή των ποσών που οφείλει, δυνάμει του άρθρου 320 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, υπό την προϋπόθεση ότι η εκτέλεση της αποφάσεως ενέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει στον ηττηθέντα διάδικο ανεπανόρθωτη ζημία κατά το άρθρο 335 του κώδικα πολιτικής δικονομίας.

53 Συναφώς, αρκεί η υπόμνηση ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο του κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συστήματος δικαστικής συνεργασίας, να εξακριβώνει ή να θέτει εν αμφιβόλω την ακρίβεια της εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου ερμηνείας του εθνικού δικαίου, δεδομένου ότι η ερμηνεία αυτή εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του τελευταίου. Επομένως, το Δικαστήριο, στο οποίο έχει υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα από εθνικό δικαστήριο, πρέπει να περιοριστεί στην ερμηνεία του εθνικού δικαίου που του εξέθεσε το εν λόγω δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Τράπεζα Πειραιώς, C-243/20, EU:C:2021:1045, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

54 Υπενθυμίζεται ότι, όταν ο εθνικός δικαστής κρίνει ότι η επίμαχη σύμβαση δανείου δεν μπορεί, σύμφωνα με το δίκαιο των συμβάσεων, να εξακολουθήσει να ισχύει μετά την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών και όταν στο εθνικό δίκαιο δεν υφίσταται διάταξη ενδοτικού δικαίου ή διάταξη εφαρμοστέα σε περίπτωση συμφωνίας των συμβαλλομένων η οποία να μπορεί να αντικαταστήσει τις εν λόγω ρήτρες, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το υψηλό επίπεδο προστασίας που πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή βάσει της οδηγίας 93/13 επιτάσσει, προς τον σκοπό της αποκατάστασης πραγματικής ισορροπίας μεταξύ των εκατέρωθεν δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, τη λήψη εκ μέρους του δικαστή όλων των αναγκαίων μέτρων, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου του εσωτερικού δικαίου, προκειμένου να προστατευθεί ο καταναλωτής από τις ιδιαιτέρως επιζήμιες συνέπειες που θα μπορούσε να προκαλέσει εις βάρος του η ακύρωση της σύμβασης πίστωσης, ιδίως λόγω του αμέσως απαιτητού της αξίωσης του επαγγελματία [απόφαση της 16ης Μαρτίου 2023, M.B. κ.λπ. (Αποτελέσματα της κήρυξης της ακυρότητας σύμβασης), C-6/22, EU:C:2023:216, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]

55 Εν προκειμένω, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να κηρύξει προσωρινώς εκτελεστή την απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η αγωγή του επαγγελματία για την επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση άκυρης σύμβασης δανείου φαίνεται ικανή να αποτρέψει τον καταναλωτή από την αποδοχή της αγωγής αυτής. Πράγματι, μια τέτοια κατάσταση εκθέτει τον καταναλωτή σε πραγματικό οικονομικό κίνδυνο, διότι αν δεν αποδεχθεί την αγωγή θα στερηθεί, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, τη δυνατότητα να καταδικαστεί σε μέρος μόνον των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο επαγγελματίας ή ακόμη και να μην καταδικαστεί στα έξοδα αυτά, ενώ, αν την αποδεχθεί, θα υποχρεωθεί, λόγω της εφαρμογής του άρθρου 333, παράγραφος 1, σημείο 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, το οποίο αφορά την προσωρινή εκτελεστότητα της εις βάρος του αποφάσεως, να επιστρέψει αμέσως τα χρηματικά ποσά που του κατέβαλε ο επαγγελματίας αυτός.

56 Στο πλαίσιο αυτό, το επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να εφαρμόζει, στο μέτρο του δυνατού, το εθνικό δίκαιο κατά τρόπον ώστε οι συνέπειες που απορρέουν, σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, από τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας να μη θίγουν τον σκοπό της οδηγίας 93/13, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή σύμφωνα με τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως.

57 Κατά συνέπεια, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προσδιορίσει διατάξεις του εθνικού δικαίου, όπως εκείνες που προβλέπουν τη δυνατότητα να ληφθεί υπόψη η ανεπανόρθωτη ζημία που μπορεί να προκύψει για τον καταναλωτή από την προσωρινή εκτελεστότητα της εις βάρος του αποφάσεως και εκείνες που προβλέπουν τη δυνατότητα τμηματικής αποπληρωμής των οφειλόμενων ποσών, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η υποχρέωσή του να κηρύξει την απόφαση αυτή προσωρινώς εκτελεστή, σε περίπτωση αποδοχής από τον καταναλωτή της αγωγής του επαγγελματία για επιστροφή, δεν θίγει τον επιδιωκόμενο από την οδηγία 93/13 σκοπό της αυξημένης προστασίας του καταναλωτή.

58 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, σε περίπτωση αποδοχής από τον καταναλωτή της αγωγής που άσκησε επαγγελματίας για την επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση σύμβασης δανείου η οποία κηρύχθηκε άκυρη διότι περιείχε καταχρηστική ρήτρα, το επιληφθέν δικαστήριο υποχρεούται να κηρύξει αυτεπαγγέλτως ως προσωρινώς εκτελεστή την απόφαση με την οποία

δέχεται την αγωγή αυτή, εφόσον το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει στο δικαστήριο αυτό να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να προστατεύσει τον καταναλωτή από τις ιδιαιτέρως επιζήμιες συνέπειες που μπορεί να έχει εις βάρος του η δήλωση αποδοχής.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές,

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική νομολογία κατά την οποία, όταν ρήτρα σύμβασης δανείου χαρακτηρισθείσα ως καταχρηστική καθιστά τη σύμβαση άκυρη, ο επαγγελματίας δικαιούται να απαιτήσει από τον καταναλωτή την επιστροφή του συνόλου του ονομαστικού ποσού του χορηγηθέντος δανείου, ανεξαρτήτως των ποσών που κατέβαλε ο καταναλωτής προς εκτέλεση της σύμβασης αυτής και ανεξαρτήτως του υπολοίπου της οφειλής του.

2) Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, σε περίπτωση αποδοχής από τον καταναλωτή της αγωγής που άσκησε επαγγελματίας για την επιστροφή των ποσών που αυτός κατέβαλε προς εκτέλεση σύμβασης δανείου η οποία κηρύχθηκε άκυρη διότι περιείχε καταχρηστική ρήτρα, το επιληφθέν δικαστήριο υποχρεούται να κηρύξει αυτεπαγγέλτως ως προσωρινώς εκτελεστή την απόφαση με την οποία δέχεται την αγωγή αυτή, εφόσον το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει στο δικαστήριο αυτό να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να προστατεύσει τον καταναλωτή από τις ιδιαιτέρως επιζήμιες συνέπειες που μπορεί να έχει εις βάρος του η δήλωση αποδοχής.

(υπογραφές)